

تحلیل حقوق و تعهدات بانک صادرکننده ضمانت نامه های بانکی عندالمطالبه در حقوق ایران و مقررات ICC

پرستو سرچمی^۱، مصطفی ماندگار^۲

^۱ دانشجوی دکتری حقوق خصوصی دانشگاه آزاد شیراز

^۲ استادیار دانشگاه آزاد شیراز

چکیده

ضمانت نامه های عندالمطالبه بانکی امروزه ابزاری کارآمد برای پوشش ریسک ناشی از عدم ایفای تعهدات ناشی از رابطه پایه محسوب میشوند. بانک صادرکننده (ضامن) در صورت تقاضای ذی نفع و تطابق آن با شرایط ضمانت نامه و بدون توجه به ایرادات پایه ملزم به پرداخت وجه ضمانت نامه می باشد، مگر زمانی که بطلان آن توسط دادگاه به تقاضای متقاضی صادر گردد.

واژه‌های کلیدی: حقوق، ضمانت نامه های بانکی، حقوق ایران.

۱- مقدمه

ضمانتنامه های مستقل را می توان جزء کارآمدترین و منعطف ترین ابزارهایی دانست که بانکها برای پوشش ریسک در اختیار بازرگانان و صنعتگران صنوف مختلف قرار می دهند. یکی از کمبودهای مهمی که این ابزار از آن رنج می برد فقدان مقررات متحدالشکلی بود که طرفین یک ضمانتنامه مستقل بتوانند با رجوع به آن به راحتی مشکلات و ابهامات احتمالی را مرتفع سازند. اتاق بازرگانی بین المللی دهه هاست که چنین مقرراتی را برای اعتبارات اسنادی تدوین نموده است. خوشبختانه اتاق بازرگانی بین المللی به تدریج از حدود ده سال قبل تدوین مقررات حاکم بر ضمانتنامه های مستقل که آن را URDG یا United Rules for Demand Guarantees می نامند را آغاز نمود و پس از فعالیتهای کارشناسی مداوم ابتدا نسخه نخست آن با عنوان URDG ۴۵۸ منتشر گردید و پس از دریافت بازخوردهای عملی و اخذ نظرات کارشناسی فعالان امور ضمانتنامه های مستقل در سراسر جهان سرانجام نسخه اخیر آن تحت عنوان URDG ۷۵۸ در سال ۲۰۱۰ منتشر شد.^۱

در ایران اصطلاح ضمانت نامه مستقل هنوز در عرف استفاده نشده، در حقوق ما ضمانت نامه بانکی می تواند معادل آن محسوب شود. چرا که اصولاً ضمانت نامه بانکی در قالب ضمانت نامه مستقل صادر می شود به گونه ای که بانک در مقابل ذی نفع متعهد می شود که وجه ضمانت نامه را به محض اولین درخواست و بدون لحاظ کردن ایرادات ضمانت خواه بپردازد که در لایحه تجارت مواد ۸۳۶ به آن از عبارت ضمانت نامه مستقل استفاده شده است. بانک ضامن بنا بر اصل استقلال حق استناد به ایرادات قرارداد پایه را ندارد و صرفاً با ارائه مطالبه و تطبیق آن با مدارک و شرایط ضمانت نامه، وجه ضمانت نامه را به ذی نفع پرداخت کند (سلطانی، ۱۳۹۰). حال سوالی که مطرح میشود این است که اگر در شخص یا مورد معامله در قرارداد پایه اشتباهی رخ دهد آیا بانک ملزم به پرداخت است یا بنا بر اصل استقلال بانک حق استناد به این ایراد را ندارد؟ و در صورت وقوع فورس ماژور مسئولیت بانک در چه وضعیتی قرار میگیرد؟

ضمان/ضمانت:

طبق ماده ۶۸۴ قانون مدنی عقد ضمان یا ضمانت عبارتست از اینکه شخصی مالی را که بر ذمه دیگری است بر عهده بگیرد.

ضمانت نامه بانکی:

قراردادی است فی مابین بانک و متقاضی که به موجب آن بانک حسب درخواست متقاضی (ضمانت خواه) در مقابل ذینفع تعهد میکند که اگر ضمانت خواه (متقاضی) طبق تعهدات و شرایط مندرج در ضمانت نامه عمل ننماید معادل وجه الضمان ذکر شده در ضمانت نامه را بدون اقامه دلیل و اثبات مدعا به محض اولین مطالبه کتبی ذینفع به وی پرداخت نماید. ضمانت نامه فقط به نام ضمانت خواه و موکول به اخذ وثیقه است. ضمانتنامه های بانکی معمولاً^۲ به نفع سازمانها و موسسات دولتی و دستگاههای اجرایی صادر می شود و برای اشخاص حقیقی به نفع سایر اشخاص حقوقی صادر نمی شود.

در ضمانت نامه باید موضوع ضمانت، مدت اعتبار ضمانت نامه، مبلغ ضمانت نامه، نام ذینفع و مدیون اصلی به طور صحیح قید شود. بجز ضمانت نامه شرکت در مناقصه یا مزایده در مورد بقیه ضمانت نامه ها حداقل معادل ۱۰ درصد مبلغ ضمانت نامه بصورت وجه نقد دریافت می گردد.^۲ ضمانت نامه بانکی مستقل به عنوان یک قرارداد، مشمول اصل آزادی قراردادهاست.

^۱ سعید تراشپون؛ گسترش کارکردهای ضمانتنامه های عندالمطالبه bank-guarantees. blogfa. com / در تجارت و بانکداری

^۲ <https://ttbank.ir/s/mfak5U>

اقتضای این اصل چه در قراردادهای داخلی و چه در قراردادهای بین‌المللی، آن است که طرفین بتوانند اراده خود را در هنگام انعقاد قرارداد، آزادانه اعمال نمایند. در مورد ضمانت نامه بانکی بین‌المللی نیز گاهی استثنائاتی بر اصل حاکمیت اراده طرفین وارد می‌شود. این استثنائات عمدتاً از موضوع تعارض قوانین و قانون حاکم بر ضمانت نامه نشأت می‌گیرد. حال اگر ضمانت نامه ای طبق قواعد تعارض قوانین، تابع قانون کشور یاد شده باشد، اراده طرفین نادیده گرفته خواهد شد. البته این قبیل استثنائات عمدتاً در مرحله تنظیم متن ضمانت نامه مورد توجه قرار نمی‌گیرد، بلکه زمانی ظاهر می‌شوند که قرار باشد اختلاف ناشی از ضمانت نامه، طبق حقوق ملی یک کشور حل و فصل شود. گذشته از استثنائات مذکور که مربوط به حقوق ملی کشورها است، اصل آزادی قراردادهای در موضوع ضمانت نامه‌های بانکی بین‌المللی با قواعد محدود کننده به مفهوم و گستردگی حقوق داخلی مواجه نیست. از این رو طرفین قرارداد ضمانت نامه بین‌المللی در تهیه متن و توافق راجع به مفاد مختلف آن از آزادی بیشتری برخوردارند.

از طرف دیگر، به لحاظ فقدان مقررات تکمیلی به مفهوم حقوق داخلی، طرفین قرارداد ضمانت‌نامه بانکی بین‌المللی انگیزه بیشتری برای استفاده کامل از این اصل دارند. ممکن است گفته شود که مقررات بین‌المللی «نظیر قواعد یکنواخت اتاق بازرگانی بین‌المللی برای ضمانت‌نامه‌های عندالمطالبه» نقش مقررات تکمیلی حقوق داخلی را ایفا می‌نمایند. تفاوت قواعد مذکور با مقررات تکمیلی حقوق داخلی این است که مقررات اخیرالذکر بدون نیاز به اراده طرفین و صرفاً در فرض سکوت قرارداد، به طور خود به خود به حالت اجرا در می‌آید. حال آنکه شمول قواعدی نظیر قواعد یکنواخت اتاق بازرگانی بین‌المللی، منوط به توافق صریح طرفین است و در واقع به عنوان شرط ضمن عقد عمل می‌کند و لذا در اعمال این قواعد نیز اصل آزادی قراردادهای، نمود کامل دارد (شهبازی نیا، ۱۳۸۲).

اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC)

با گسترش تعاملات اقتصادی بین‌المللی، مسائلی همچون تسهیل تجارت، افزایش صادرات و همچنین بحث همگن‌سازی مقررات بین‌المللی؛ حمایت از توسعه صادرات و بخش خصوصی؛ و قدرت نفوذ دیپلماسی اقتصادی بیش از پیش اهمیت یافت تا آنجا که پس از جنگ جهانی اول در سال ۱۹۱۹، تعدادی از تجار و کارآفرینان بزرگ جهان بر آن شدند تا اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC) را بنا نهند که مرکز آن در پاریس قرار دارد. در اموری از قبیل همسان‌سازی مقررات بین‌المللی بانکها، اینکوئترمز، اعتبارات اسنادی، ضمانت‌نامه‌ها و . . . که از محور فعالیت حوزه مقررات گذاری اتاق بازرگانی بین‌المللی می‌باشد.^۳ که در واقع مهم‌ترین علت به وجود آمدن اتاق افزایش تجارت جهانی و سرمایه‌گذاری‌ها می‌باشد. در سال ۱۹۹۳ اقدام به ایجاد دیوان بین‌المللی داوری نمود تا در صورت تمایل و درخواست بازرگانان نسبت به حل و فصل اختلافات بازرگانی احتمالی با روش داوری (Arbitration) عمل نماید.^۴

^۳ <http://icc-iran.com>

^۴ <https://www.zingapp.ir/content/?id=۲۸۳۴>

اطراف ضمانت نامه های بانکی

- متقاضی ضمانت نامه یا ضمانت خواه

- ذی نفع

- بانک ضامن یا صادرکننده ضمانت نامه

ماهیت ضمانت نامه های عندالمطالبه

شناخت ماهیت حقوقی ضمانت نامه های بانکی جز مسائل مهم به شمار می رود. برای یافتن مناسب ترین قالب حقوقی بر پیکر آن، تحلیل های حقوقی و نظریات متفاوت مطرح شده است. اما در واقع می توان گفت که مقررات متحدالشکل ضمانت نامه های عندالمطالبه نه قانون است و نه یک قرارداد بین المللی.

مقررات متحدالشکل ضمانت نامه های عندالمطالبه صرفاً مجموعه مقرراتی است که توسط اتاق بازرگانی بین المللی تدوین شده و تنها مقررات مربوط به ضمانت نامه های مستقل می باشد. این مقررات ماهیتی قراردادی دارد؛ بنابراین صرفاً در صورتی قابل اجرا خواهد بود که طرفین آن را برای ضمانت نامه خود انتخاب کرده و در متن ضمانت نامه صراحتاً تابعیت ضمانت نامه از این مقررات درج شده باشد. نکته دیگری که باید به آن توجه داشت این واقعیت است که خوشبختانه تاکنون هیچ گزارشی مبنی بر تضاد این مقررات با قوانین کشوری خاص مشاهده نشده است. نگرش بی طرفانه این مقررات نسبت به طرفین ضمانت نامه باعث شده است تا انطباق لازم برای اجرای آن در سراسر جهان فراهم شود. همان طور که اشاره شد خوشبختانه در کشور ما نیز بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران استفاده از این مقررات را برای صدور ضمانت نامه ها توصیه کرده است.

هر یک از طرفین یک ضمانت نامه بانکی انتظارات مشخصی از ضمانت نامه دارند. ذی نفع همواره مایل است ابزاری نقدشونده در اختیار داشته باشد تا به محض تشخیص تخلف متقاضی، وجه را دریافت کند. از سوی دیگر متقاضی ضمانت نامه نیز مایل است، ضمانت نامه به گونه ای تنظیم شود تا از سوءاستفاده احتمالی ذی نفع و مطالبه وجه ضمانت نامه بدون تخلف در قرارداد پایه جلوگیری شود. ضامن نیز که معمولاً یک بانک است همواره ابزاری را مد نظر دارد که وی را از ورود به رابطه پایه میان طرفین معاف داشته و هر گونه عملیاتی در خصوص آن - به ویژه پرداخت وجه ضمانت نامه - صرفاً با ارائه اسناد مشخصی امکان پذیر شود (تراشویون؛ ۱۳۹۳)

مطالبه ناروا ذی نفع و تکلیف بانک

مقررات متحدالشکل ضمانت نامه های عندالمطالبه خوشبختانه به گونه ای تنظیم شده است که هر سه نیاز مذکور طرفین ضمانت نامه را به شکلی متعادل برآورده می سازد. بر اساس این مقررات ذی نفع در صورت تشخیص تخلف متقاضی می تواند صرفاً با ارائه مطالبه وجهی که در آن به تخلف متقاضی و نیز نوع تخلف مربوطه اشاره شده باشد، وجه ضمانت نامه را دریافت کند. از دیگر سوی لزوم اعلام تخلف متقاضی منافع متقاضی را نیز در قبال مطالبه غیرمنصفانه وجه توسط ذی نفع محافظت می کند چه در صورت مغایرت موارد اعلام شده در مطالبه وجه با واقعیت امر، ذی نفع باید در محاکم قانونی پاسخگوی ادعای خود باشد. همچنین بانک ها نیز که نقش ضامن را بر عهده دارند تحت این مقررات صرفاً انطباق مطالبه وجه ذی نفع با متن ضمانت نامه را بررسی می کنند و هر گونه مطالبه نادرست احتمالی توسط ذی نفع باید پس از پرداخت وجه و بدون حضور ضامن در محاکم قانونی میان متقاضی و ذی نفع قابل بررسی خواهد بود (تراشویون؛ ۱۳۹۳)

حال در صورتی که ضمانت خواه به هر دلیلی ذی نفع را در مطالبه محقق نداند ولی ذی نفع اقدام به مطالبه ضمانت نامه کند ۲ حالت متصور است:

- ۱- اگر بانک وجه ضمانت نامه را مطابق شرایط ضمانت نامه به ذی نفع بپردازد، در مقابل مضمون عنه مسئولیتی ندارد و مضمون عنه می تواند با طرح دعوا نسبت به استفاده بدون جهت ذی نفع از وجه ضمانت نامه بر علیه ذی نفع اقامه دعوا کند. بار اثبات دلیل نیز بر عهده مضمون عنه می باشد (کاشانی؛ ۱۳۷۴، شیروی؛ ۱۳۸۹)
- ۲- اگر ذی نفع هنوز وجه ضمانت نامه را دریافت نکرده باشد ضمانت خواه با مراجعه به دادگاه و ارائه درخواست دستور موقت مبنی بر منع پرداخت به بانک در مقابل مطالبه و اخذ آن ممکن است از وصول وجه ضمانت نامه جلوگیری کند (محبی؛ ۱۳۶۸).

متن ضمانت نامه بانکی

متن ضمانت نامه بانکی، محصول مذاکرات مربوط به قرارداد پایه و نتیجه توافق ذینفع و اصیل است، اما برخی از مفاد توافق ذینفع و اصیل، باید مورد قبول بانک گشایشگر نیز قرار گیرد، چرا که بانک مذکور به عنوان ضامن، یکطرف قرارداد ضمانت نامه است. البته قابل ذکر است که اشاره به قرارداد پایه در متن آن ضروری است این اشاره معمولاً در ابتدای سند یا مقدمه آن صورت می گیرد و به همراه عنوان سند (ضمانت نامه شرکت در مناقصه، ضمانت نامه انجام کار و...) هدف ضمانت نامه و خطرات مورد تضمین را روشن می سازد. لزوم ارجاع به قرارداد پایه از آن جهت است که مشخص شود وجه ضمانت نامه در ارتباط با چه رابطه یا تعهدی قابل مطالبه و وصول است. ممکن است ضمانت نامه بیش از یک قرارداد پایه را پوشش دهد که در این صورت به همه قراردادها اشاره می شود. چنین ضمانت نامه هایی را در عرف بانکداری بین المللی «ضمانت نامه چند منظوره» می نامند.

«ضمانت خواه» به عنوان کسی که نهایتاً خطرات ناشی از ضمانت نامه به وی برخواهد گشت، مایل است ضمانت نامه با حداقل مبلغ ممکن و با خطر اندک گشایش یابد. از یک طرف به عنوان فروشنده یا پیمانکار، درصدد انعقاد قرارداد با ذینفع و بهره مندی از مزایای آن است و برای این هدف، ناگزیر از اجابت درخواست خریدار مبنی بر ارائه ضمانت نامه می باشد و از طرف دیگر، نمی خواهد ضمانت نامه به گونه ای باشد که امکان سوء استفاده از آن وجود داشته باشد. از اینرو تلاش می کند که مدت اعتبار ضمانت نامه، کوتاه تر و شرایط لازم برای مطالبه وجه آن از ناحیه ذینفع، سخت تر و برای مثال مستلزم ارائه حکم دادگاه باشد.

دغدغه بانک نیز این است که مفاد و شروط ضمانت نامه، به گونه ای شفاف، محتوا و حدود تعهد آن در مقابل ذینفع را روشن کند و به هیچ وجه در قرارداد پایه و روابط بین اصیل و ذینفع درگیر نشود. لذا بانک ترجیح می دهد که پرداخت وجه ضمانت به ذینفع با حداقل تشریفات و با ارائه صرف درخواست یا حداکثر ارائه برخی اسناد از سوی شخص اخیر، پیش بینی شود. تعیین تاریخ انقضاء و حداکثر مبلغ نیز برای بانک مهم است. اگر برای صدور ضمانت نامه اصلی، از اصیل تضمین متقابل به نحو مناسب گرفته شود، کم و زیاد بودن مدت اعتبار یا مبلغ، همچنین چندان برای بانک ندارد، چرا که مسؤل نهایی ضمانت نامه، شخص اصیل است.

متن ضمانت نامه های مورد استفاده در تجارت بین الملل از تنوع بسیاری برخوردار است. با وجود این، برخی از بانکها، تنها حاضر به گشایش ضمانت نامه با متن استاندارد خود هستند و با توجه به علاقه بانکها به ساده بودن شیوه پرداخت ضمانت نامه، اغلب متن های استاندارد به گونه ای تهیه شده که با مصالح و منافع ذینفع سازگاری بیشتری دارد. از اینرو افرادی

که در روابط ناشی از قرارداد ضمانت‌نامه، در جایگاه ذینفع قرار می‌گیرند، بر استفاده از متن استاندارد یک بانک هنگام مذاکره قرارداد تجارت اصرار می‌کنند و در صورت مخالفت ضمانت‌خواه، معمولاً اصلاحاتی در متن مذکور صورت می‌گیرد. نکته‌ای که برای ضمانت‌خواه حائز اهمیت فراوان است، مکانیسم کاهش مبلغ ضمانت‌نامه و تاریخ انقضاء اعتبار ضمانت‌نامه است، لذا «ضمانت‌خواه» همواره سعی می‌کند متن ضمانت‌نامه به گونه‌ای تنظیم شود که در صورت مطالبه ذینفع، مجبور به پرداخت حداکثر مبلغ ضمانت‌نامه نشود و نیز از حیث مدت اعتبار، خطر ناشی از مطالبه ضمانت‌نامه را با پذیرش شرط تمدید خود به خود ضمانت‌نامه، بی‌انتهای باقی نگذارد. برخی کشورهای در حال توسعه شکل و محتوای ضمانت‌نامه یا بعضی جنبه‌های آن مانند محل گشایش، مدت اعتبار، شیوه و زمان مطالبه را به وسیله قوانین و مقررات بانکی بر طرفین تحمیل می‌کنند (شهبازی نیا؛ ۱۳۸۲).

استقلال ضمانت‌نامه‌های بانکی

اگر نگرش تبعی نسبت به ماهیت ضمانت‌نامه بانکی را بپذیریم با ضعف و محدودیت‌های متعددی روبرو می‌شویم. چراکه از یکسو ذی‌نفع ضمانت‌نامه مایل بود تا در صورت تشخیص تخلف متقاضی بلافاصله وجه ضمانت‌نامه را به راحتی و بدون نیاز به طی مراحل پیچیده حقوقی، دریافت کند و از سوی دیگر، وظایف بانک‌ها به‌عنوان ضامن و صادرکننده ضمانت‌نامه اساساً باید صرفاً بررسی اسناد و مدارک ارائه شده باشد و حال آنکه ماهیت تبعی ضمانت‌نامه ضامن را موظف به بررسی قرارداد پایه طرفین می‌نمود که از حدود وظایف و مسوولیت‌های بانک‌ها خارج است. در نتیجه، تلقی ماهیت تبعی نسبت به ضمانت‌نامه‌های بانکی باعث شده بود تا این ابزار از کارآمدی و انعطاف لازم جهت پوشش ریسک برخوردار نباشد. تفاوت اصلی و ماهوی این ضمانت‌نامه‌ها با ضمانت‌نامه‌های تبعی در این نکته نهفته است که ذی‌نفع در صورت تشخیص تخلف متقاضی از انجام تعهدات مربوطه صرفاً با ارائه مطالبه وجه مطابق با متن ضمانت‌نامه و احتمالاً سند یا اسناد مندرج در متن می‌تواند بلافاصله وجه مطالبه شده را دریافت کند (تراشیون؛ ۱۳۹۳). اما بحث استقلال ضمانت‌نامه‌های بانکی مطرح می‌شود که منظور این است که بانک نمی‌تواند به ایرادات ناشی از قرارداد پایه استناد کند یعنی اگر شروط مذکور در ضمانت‌نامه تحقق پیدا کرد ذی‌نفع حق وصول خسارت بدون نیاز به ارائه دلیل دیگری مبنی بر ضمانت‌خواه را دارد و بانک هم نمی‌تواند به ایرادات قرارداد پایه استناد کند. در نظام حقوقی ایران عده‌ای از نویسندگان حقوقی ضمانت‌نامه بانکی را تا حدی شبیه به اسناد تجاری دانسته‌اند اما برخی دیگر معتقدند که اصل استقلال ضمانت‌نامه بانکی ماهیتی توافقی و ارادی دارد (محبی؛ ۱۳۷۵).

اتاق بازرگانی در سال ۲۰۱۰ که نسخه کامل تری از مقررات یکنواخت ضمانت‌نامه‌های بانکی را تحت عنوان URDG ۷۵۸ منتشر کرد که در ماده ۵ راجه به اصل استقلال ضمانت‌نامه بانکی چنین گفته شده: ضمانت‌نامه بانکی طبیعتاً از رابطه پایه و از درخواست صدور ضمانت‌نامه مستقل است و رابطه پایه هیچ ربطی به ضامن ندارد و ضامن ملتزم به آن نیست و تعهد ضامن به پرداخت مبلغ ضمانت‌نامه، تابع ادعاها و دفاعیات ناشی از هیچ رابطه دیگری غیر از رابطه بین ضامن و ذی‌نفع نیست.^۵

^۵ Affaki, Georges, Good, Ror, (۲۰۱۱), Guide to ICC Uniform Rules for Demand Guarantees URDG ۷۵۸, Paris, ICC Publication, p ۲۳۹

دستور موقت استثنائی بر اصل استقلال:

اصل استقلال بر نحوه اجرای تعهدات بانک هم تاثیر می گذارد. هنگامی که ذی نفع وجه اعتبار را از بانک مطالبه می کند اصل استقلال اعتبار، بانک را از اینکه بررسی کند آیا واقعا ذی نفع براساس قرارداد پایه استحقاق مطالبه دارد یا خیر منع می کند. متقاضی اعتبار دارای چنین قدرت و اختیاری نیست که بتواند دستور عدم پرداخت وجه را به بانک بدهد و بانک در مقابل چنین دستوری هیچ تکلیفی ندارد. و متقاضی در صورت آگاهی از تقلب در معامله و یا جعل و تزویر در اسناد می تواند با توسل به دادگاه صالح، تقاضای صدور قرار موقت منع پرداخت یا دستور توقیف وجه را کند (مسعودی؛ ۱۳۸۷).

اما در یک دیدگاه می توان گفت که صدور دستور موقت اصولا نمیتواند مانع بانک از پرداخت ضمانت نامه باشد زیرا طبیعت ضمانت نامه بانکی بر پایه توافقات طرفین، بی قید و شرط بوده و هنگامی که ذی نفع درخواست پرداخت یک ضمانت نامه بی قید و شرط میکند بانک اصولا باید فوراً وجه ضمانت نامه را پرداخت کند و نمیتواند درخواست توضیح بیشتری از ذی نفع بکند. و اگر بانک از پرداخت خودداری کند ممکن است به پرداخت خسارت محکوم شود اما اگر به حکم دادگاه از پرداخت وجه منع شده باشد آن گاه مسئولیتی ندارد (بشیری و همکاران؛ ۱۳۹۵). براساس نظری که در رویه قضایی و داوری بین المللی مورد پذیرش قرار گرفته در مورد ضمانت نامه های بانکی، علی القاعده نباید درخواست صدور دستور موقت اجابت شود مگر آنکه نشانه های قوی دال بر وقوع تقلب یا احتمال وقوع تقلب به دادگاه ارائه شود (مسعودی؛ ۱۳۹۵).

اما در رویه قضایی ایران در فرض های مختلف رویکردهای متفاوتی مورد توجه قرار گرفته است. در مواردی طبق قواعد آیین دادرسی مدنی عمل شده و دادگاه ها به محض آنکه ضمانت خواه منع پرداخت ضمانت نامه را در قالب دستور موقت درخواست می نماید، در صورت جمع شدن شرایط عمومی دستور موقت بدون توجه به اصل استقلال تردیدی در جلوگیری از پرداخت نمی نماید و گاهی نیز بدون ارائه دلیل با درخواست صدور دستور موقت مخالفت شده است (گروئی؛ ۱۳۹۸).

شرایط مطالبه ضمانت نامه

ضمانت نامه بانکی یک تعهد غیرقابل برگشت است یعنی مزیت اصلی برای ذینفع است چون بانک بعنوان ضامن معتبر است و بانک ضامن نمی تواند بعد از تعهد و قبول ضمانت نامه، از تعهد خود سر باز بزند و تا سررسید ضمانت نامه پابرجاست. استقلال ضمانت نامه گویای این مطلب است که ضامن فقط مطابق متن ضمانت نامه به ذینفع متعهد است و رابطه پایه از یک سو و رابطه اعتباری از سوی دیگر هیچ کدام در تعهد مستقل ضامن نسبت به ذینفع نقش ندارند و بانک نمیتواند ادعاهای ناشی از قرارداد اصلی را در نظر بگیرد. این مسئله که ضمانت خواه از انجام تعهدات خود قصور ورزیده یا نه، یا اینکه ذینفع بموجب قرارداد مستحق دریافت خسارت است یا نه، موضوعی نیست که به بانک ارتباط داشته باشد. بنابراین وقتی شرایط ضمانت نامه تحقق یابد ذینفع مستحق دریافت وجه ضمانت نامه می شود و الزامی برای وی وجود ندارد که قصور ضمانت خواه را به اثبات برساند (مسعودی، ۱۳۸۲). چرا که بانک فقط به بررسی ظاهری اسناد جهت تشخیص انطباق یا عدم انطباق می پردازد و وظیفه ای به شناسایی اعتبار و صحت اسناد و یا جعلی بودن آن ها ندارد. ماده ۱۹ مقررات ۲۰۱۰ URDG نیز در همین زمینه مقرر داشته که « ضامن فقط براساس مدرک تقدیم شده تصمیم میگیرد که آیا صورت ظاهر اسناد با شرایط ضمانت نامه مطابقت دارد یا خیر؟» بنابراین در صورتی که اسناد مطابقت داشته باشد بانک حق پرداخت دارد. اما اگر بانک اسناد را به دلیل عدم انطباق رد کند، در صورتی که زمان ضمانت نامه خاتمه نیافته باشد ذی نفع اقدام به رفع نقیصه کند، حق پرداخت دارد. (گروئی؛ ۱۳۹۸).

مطالبه ضمانت نامه باید منجز و بی ابهام باشد و نباید هیچ تردیدی در خصوص ابراز قصد و اراده ذینفع وجود داشته باشد. بنابراین صرف بیان این امر به بانک که ضمانت خواه تعهدات ناشی از رابطه پایه را به درستی انجام نداده به معنای مطالبه ضمانت نامه محسوب نمیشود.

«مقررات یکنواخت مربوط به ضمانتنامه های عندالمطالبه»، صرف مطالبه را کافی نمیداند و لازم دانسته که مطالبه همراه با بیان این مطلب باشد که ضمانت خواه از کدامیک از تعهداتش در رابطه پایه تخطی کرده است. بیان این مطلب میتواند در همان متن درخواست وجه ضمانتنامه یا مدرک دیگری باشد (بند الف ماده ۱۵). بر این اساس، تمامی ضمانتنامه های تابع قواعد اتاق بازرگانی، ضمانتنامه با اولین درخواست موجه محسوب میشوند. البته مقررات یکنواخت تصریح دارد که طرفین میتوانند با تصریح در ضمانتنامه، خلاف این قاعده را مقرر داشته و مطلق مطالبه را کافی بدانند ((بند ج ماده ۱۵)). (سلطانی؛ ۱۳۹۲)

این مطالبه باید به طریقی به بانک ابلاغ شود. حتی در صورت فرض سکوت ضمانت نامه در خصوص وسیله مطالبه، درخواست وجه به صورت شفاهی و با رعایت قانون حاکم بر ضمانت نامه امکان پذیر است هرچند که با توجه به مشکلات اثبات مطالبه شفاهی، ذی نفع ترجیح می دهد که در خواست را به صورت مکتوب انجام دهد. اصولا مطالبه وجه ضمانت نامه به طور ضمنی بیانگر عدم رعایت شرایط مقرر در قرارداد پایه توسط متقاضی است. و بیان علت مطالبه اصولا ضرورتی ندارد جز در صورت قید موضوع در سند ضمانت نامه.

به این معنا نیست که ذینفع هر وقت درخواست کند بانک ضامن باید پرداخت کند بلکه بانک پس از دریافت مطالبه منطبق وجه را به ذینفع ضمانت نامه پرداخت میکند. که باید دو ویژگی داشته باشد:
- همان سند یا اسناد در متن ضمانت نامه را به بانک ارائه دهد
- حداکثر تا تاریخ انقضا به بانک ارائه شود در غیر این صورت فاقد اعتبار است (مسعودی؛ ۱۳۸۲).

زمان آغاز و خاتمه تعهد بانک (ضامن)

آغاز تعهدات:

در مقررات متحد الشکل ضمانت نامه های عندالمطالبه طبق ماده ۴ که مقرر کرده هنگامی که ضمانت نامه از کنترل ضامن خارج شود صادر شده تلقی می گردد^۱
در لایحه قانون تجارت رد ماده ۸۴۳ نیز آمده که: به محض اینکه ضمانت نامه به متقاضی یا نماینده وی تسلیم شد، صادر شده محسوب می گردد مگر اینکه در ضمانت نامه به نحو دیگری توافق شود. ارسال ضمانت نامه برای متقاضی یا نماینده وی نیز در حکم تسلیم است.

خاتمه تعهدات:

طبق ماده ۸ دستور العمل ناظر بر ضمانت نامه بانکی آمده:

- ۱- واقع شدن خاتمه اعتبار اعم از وقوع رویداد یا تاریخ
- ۲- مقررات متحد الشکل ضمانت نامه های عندالمطالبه تجدیدنظر سال ۲۰۱۰، ترجمه فریده تذهیبی، انتشارات کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین المللی، چاپ اول، تهران، ۱۳۸۹، ص ۲۸.
- ۳- به موجب اعلام کتبی ذی نفع مبنی بر انصراف از مطالبه کل وجه ضمانت نامه یا ابطال آن

۴- هنگامی که بر اثر صدور اصلاحیه های کاهش وجه ضمانت نامه، ضمانت نامه به صفر برسد

۵- هنگامی که وجه ضمانت نامه در اثر پرداخت به صفر برسد

همچنین زمانی که ذی نفع ضمانت نامه، متعهد را از پرداخت ابرا کند ضمانت نامه منقضی می شود.

روشن است که اگر ذینفع در تاریخ مقرر وجه ضمانت نامه را مطالبه نکرده باشد، بانک از مسئولیت بری خواهد شد. ماده ۲۴ مقررات یکنواخت اتاق بازرگانی بین المللی در این زمینه تصریح می کند:

«هنگامی که اعتبار ضمانت نامه بر اثر پرداخت، سررسید، الغاء و یا به گونه دیگر پایان پذیرفته باشد، نگهداری ضمانت نامه و یا هر یک از اصلاحیه های آن، هیچ گونه حقی بر اساس ضمانت نامه ای برای ذینفع حفظ نمی نماید». در رویه بازرگانی بین المللی، بانکها و صادرکنندگان کالا و خدمات از گشایش ضمانت نامه های بدون تاریخ انقضاء که قابل مطالبه به صرف درخواست یا قابل پرداخت بر اساس گواهی شخص ثالث باشند، خودداری می نمایند (شهبازی نیا؛ ۱۳۸۲). بنابراین اگر مدت نامحدود باشد و تاریخ انقضاء نداشته باشد مقررات جدید این موضوع را در نظر آورده است (بند ۲۵) و در آن ذکر شده است "ضمانت نامه با گذشت سه سال از تاریخ صدور آن منقضی می شود."

آن چه که به تصمیم گیری بانک برای پرداخت یا عدم پذیرش پرداخت تحت ضمانت نامه کمک می کند، نخست شرایط ضمانت نامه؛ دوم، در صورت سکوت ضمانت نامه، URDG است که به عنوان مرجع مورد استفاده قرار می گیرد. اگر هر دوی اینها در مورد موضوعی سکوت کنند مقررات جدید بانکداران و دادگاهها را تشویق می کند از رویه ها و استانداردهای رایج بین المللی در ضمانت نامه های عندالمطالبه کمک بگیرند. این رویه ها که از عرف محلی و کنوانسیونها، تصمیمها و حکمهای ICC تشکیل می شوند، به صورت قانون در نیامده اند، اما برای رفع موارد ابهام در دادگاهها به کار می روند.^۶

تمدید مدت و انتقال ضمانت نامه:

با خاتمه مدت اعتبار ضمانت نامه، تعهد ضامن (بانک گشایشگر) نیز خاتمه می یابد ولو آنکه قرارداد پایه یا تعهد مورد تضمین، هنوز به حالت اجرا در نیامده باشد. این اصل هم در کشورهای دارای نظام حقوقی کامن لائو هم در کشورهای تابع نظام حقوقی رومی-ژرمنی کاملاً پذیرفته شده است و رویه بانکداری بین المللی نیز که بر رعایت دقیق محدودیت های زمانی و تاریخ سررسید تعهدات مالی تأکید دارد، اصل یاد شده را تصدیق می کند (شهبازی نیا؛ ۱۳۸۲).

در صورتی که ذی نفع تمایل به تمدید مدت ضمانت نامه دارد و با مخالفت ضمانت خواه یا بانک صادرکننده مواجه شود می تواند مطالبه وجه ضمانت نامه را درخواست کند. که رویه قضایی عبارت «تمدید کن یا برداز» را مطالبه منجز ضمانت نامه تلقی می کند و چنین تقاضایی را راه حلی قانونی و استفاده ای متعارف از ضمانت نامه تلقی میکند. در واقع پیشنهاد تمدید ضمانت نامه به جای پرداخت آن، بیش از آن که فشار و اجباری ناروا بر ضمانت خواه باشد، امتیازی برای او است. کما این که ذی نفع می تواند بدون ارائه این پیشنهاد، مستقیماً وجه ضمانت نامه را مطالبه نماید (سلطانی؛ ۱۳۹۲). معمولاً برای مدت یکسال صادر میگردد و در سررسید ذینفع قبل از سپری شدن مدت اعتبار ضمانت نامه می تواند از بانک درخواست تمدید کند مشروط به اینکه در متن ضمانت نامه بانک متعهد به تمدید ضمانت نامه شده باشد و به مدت هایی ۳، ۶ و حداکثر یکسال دیگر تمدید می گردد. چنانچه ضمانت نامه قابل تمدید باشد اما تا پایان روز سررسید درخواست کتبی ذینفع

^۶ <http://economistsbank.blogfa.com/post/41>

مبنی بر تمدید یا مطالبه وجه به ضامن ارسال نگردد، ضمانت نامه باطل می‌گردد و نگهداری اصل لاشه ضمانت نامه هیچ حقی برای ذی نفع ایجاد نخواهد کرد. چنانچه ضمانت نامه غیر قابل تمدید باشد حتی اگر ذینفع تا قبل از سررسید درخواست تمدید را به ضامن ارسال کند ضمانتنامه باطل می‌گردد تنها در صورت مطالبه منطبق وجه تا قبل از انقضای سررسید حقوق ذینفع در خصوص این ضمانتنامه محفوظ خواهد ماند (مسعودی؛ ۱۳۸۲). اما در خصوص انتقال ضمانت نامه باید گفت مطابق بند ۳۳ این مقررات برگرفته از مقررات اعتبار اسنادی و مربوط به قابلیت انتقال و واگذاری عواید است. در ضمانتنامه قابل انتقال (درج صریح عبارت قابل انتقال در متن ضمانتنامه) ضامن ضمانتنامه را بنا به درخواست ذینفع اولیه در اختیار ذینفع جدید قرار می‌دهد. همچنین انتقال بخشی از ضمانت نامه‌ی "قابل انتقال" که در گذشته مجاز بود اکنون مجاز نیست و ضامن حق دارد از پذیرش درخواست انتقال خودداری کند، مگر آن که به روشنی با انتقال موافقت کرده باشد. در مورد واگذاری نیز، ذینفع می‌تواند هرگونه عوایدی را که نسبت به آنها حقی دارد به شخص ثالث واگذار کند. البته موافقت ضامن برای واگذاری عواید لازم است و نبود این موافقت به ضامن حق خودداری از پرداخت به طرف واگذاری را می‌دهد. طرف‌ها می‌توانند برای حذف این الزام مذاکره کنند.^۷

تعیین شرط در ضمانت نامه

ضمانت نامه‌ها در ابتدا وسیله تضمین هستند و در صورت تعیین شرطی که پرداخت خودکار وجه را معلق سازد خلاف مقتضای ذات عقد و در نتیجه باطل و مبطل تلقی می‌شود البته در اینجا سند مزبور به مفهوم اخص نیست و ممکن است سند معتبر دیگری محسوب شود (سلطانی؛ ۱۳۹۲). غیرمشروط بودن ضمانت نامه از ماهیت مستقل بودن ضمانتنامه نشأت می‌گیرد و به بیان ساده تر از آنجا که شروط مندرج در قرارداد پایه (در صورتی که مستقیماً در متن ضمانت نامه درج نشده باشد) قابل تسری به ضمانت نامه نیست ضمانت نامه را بی قید و شرط می‌نامند اما باید توجه داشت که ضمانت نامه به طور خاص و هر نوع ابزار تضمین به طور عام ابزارهایی مشروط هستند (مسعودی؛ ۱۳۸۲).

تغییرات در قرارداد پایه و تکلیف بانک صادرکننده

معمولاً بانک‌ها در متن ضمانت‌نامه‌هایی که در جریان بازرگانی بین‌المللی صادر می‌کنند، شرطی را می‌گنجانند مبنی بر اینکه اصلاحات و تغییرات قرارداد پایه بین اصیل و ذینفع، تأثیری بر حقوق و تعهدات بانک طبق ضمانت‌نامه صادره نخواهد داشت. با توجه به اصل استقلال ضمانت‌نامه بانکی از قرارداد پایه، درج چنین عبارتی واقعاً ضرورت ندارد و در صورت عدم ذکر آن هم طبق قواعد حقوقی حاکم بر ضمانت‌نامه‌ها، چنین اصلاحات و تغییراتی مادام که متن ضمانت‌نامه نیز در این راستا با توافق بانک تغییر نیافته، تأثیری بر روابط ناشی از ضمانت‌نامه نخواهد گذاشت (شهبازی نیا؛ ۱۳۸۲). اما ظاهراً به نظر می‌رسد که اگر در شخص یا مورد معامله در قرارداد پایه اشتباهی رخ دهد و سبب بطلان آن شود، تعهد بانک به پرداخت مطابق این اسناد نیز بی دلیل است. و دادگاه می‌تواند به تقاضای متعهد اصلی، ضمانت نامه را باطل اعلام نماید. چرا که قصد مشترک طرفین این اسناد، تضمین اجرای تعهدی بوده که متعهد اصلی بر عهده دارد هرچند که تعهد بانک مستقل از تعهد مبنایی است و رابطه مستقیمی میان این دو تعهد وجود ندارد. اما به دلیل استقلال این اسناد از قرارداد پایه بانک نمی‌تواند به

^۷ <http://economistsbank.blogfa.com/post/41>

این بطلان در برابر ذی نفع استناد کند و در صورت مطالبه ذی نفع مکلف به پرداخت است. در نتیجه این اسناد تا زمانی که به تقاضای متعهد اصلی از سوی دادگاه باطل اعلام نشده باشد همچنان معتبر باقی می ماند (غمامی؛ ۱۳۷۸). به عبارت دیگر ایرادات وارد بر تعهد اولیه ناشی از قرارداد مبنایی، به دلیل استقلال اسناد بانکی از قرارداد پایه، بر رابطه بانک و ذی نفع اصولاً اثرگذار نمی باشد، اما خصیصه ضمانتی این اسناد، این امکان را به متقاضی می دهد تا در دادگاه با استناد به ایرادات وارد بر قرارداد پایه و اثبات مطالبه من غیر حق ذی نفع این اسناد را باطل کند و مانع پرداخت وجه اعتبار توسط بانک به ذی نفع گردد و یا وجه پرداختی به ذی نفع را مسترد کند.

مسئولیت بانک صادر کننده در وقوع قوه قاهره

اثر فورس ماژور همان ناممکن ساختن اجرای قرارداد به طور دائم یا موقت است. به عبارتی اگر فورس ماژور موقت باشد قرارداد و تعهدات مندرج در آن تا رفع حادثه فورس ماژور معلق می گردد و چنان چه این اثر دائمی باشد قرارداد منحل می گردد. (صفایی، سید حسین، ۱۳۶۴). ماده ۲۶ ۷۵۸ URDG تصریح می کند که اگر ضمانت نامه بانکی در مدت فورس ماژور منقضی شود ضمانت نامه به مدت ۳۰ روز پس از اتمام فورس ماژور تمدید می شود و اگر فورس ماژور موقت باشد و پس از اتمام مدت آن، سررسید ضمانت نامه منقضی نشده باشد، بانک در مقابل اسناد، تحت ضمانت نامه تعهدات خود را دارا می باشد. در این صورت فورس ماژور باعث تعلیق اجرای تعهدات بانک می شود و نه انحلال آن. بانک نیز در قبال خساراتی که در نتیجه تاخیر در اجرای تعهدات بانک ناشی از فورس ماژور به طرف مقابل وارد شده مسئولیتی ندارد چرا که بانک در ایجاد فورس ماژور نقشی نداشته و عدم انجام تعهد قابل انتساب به او نیست (گروئی؛ ۱۳۹۸).

اما در صورتی که ضمانت خواه خواهان معلق یا منتفی ساختن حقوق ذی نفع در فرض رخداد حالات قوه قاهره باشد، در بیشتر موارد با مخالفت بانک و ذی نفع مواجه می شود چرا که احراز وقوع قوه قاهره خارج از توانایی آنهاست و باعث درگیر شدن آنها در روابط پایه و ایجاد ابهامات در تعهداتشان در قبال ذی نفع می شود. اما در صورت پیشنهاد اصیل، با توجه به تفاوت نظام های حقوقی در مفهوم و مصادیق قوه قاهره، لازم است موارد دقیق آن در متن ضمانت نامه تصریح شود و یا این که مصادیق قوه قاهره با ارجاع به ماده مربوطه در قرارداد پایه تعیین گردد (شهبازی نیا؛ ۱۳۸۲).

نتیجه

اتاق بازرگانی مقررات متحدالشکل در مورد ضمانت نامه های عندالمطالبه بانکی را برای اولین بار در سال ۱۹۹۲ منتشر و در سال ۲۰۱۰ تحت عنوان URDG ۷۵۸ به روز رسانی کرد. طبق آن بنابر اصل استقلال ضمانت نامه ها، بانک صادر کننده بدون توجه به ایرادات ناشی از قرارداد پایه و طبق اولین درخواست ذی نفع مطابق شرایط ضمانت نامه، ملزم به پرداخت وجه ضمانت نامه است. اگر مطالب وجه از جانب ذی نفع ناروا باشد ضمانت خواه یا با توسل به دادگاه و گرفتن دستور موقت منع پرداخت و یا در صورت اخذ ناروا وجه، طرح دعوا علیه ذی نفع کند. و اگر قرارداد پایه مابین طرفین بنا به دلایلی باطل گردد به دلیل استقلال تعهد بانک از تعهد مبنایی بانک نمی تواند به این بطلان در برابر ذی نفع استناد کند. به عبارتی مادامی که ضمانت نامه به تقاضای متعهد اصلی از سوی دادگاه باطل اعلام نشده، همچنان معتبر است و بانک در صورت مطالبه ذی نفع مکلف به پرداخت وجه است.

تکلیف بانک در صورت وقوع فورس ماژور، اگر به صورت دائم باشد موجب انحلال قرارداد میشود و طبق ۷۵۸ URDG ضمانت نامه ۳۰ روز بعد از اتمام فورس ماژور تمدید می شود و اگر به صورت موقت باشد موجب تعلیق قرارداد و تعهدات مندرج در آن می شود و در مدت زمان بعد از رفع فورس ماژور تا مدت سررسید ضمانت نامه، بانک طبق ضمانت نامه مسئول است اما بعد از انقضا سررسید ضمانت نامه بانک مسؤلیتی ندارد چرا که در وقوع فورس ماژور نقشی نداشته است. در قانون ایران در رابطه با ضمانت نامه های بانکی قانون لازم الاجرائی که به طور ماهوی به آن پرداخته باشد وجود ندارد. رویه قضایی ایران موضع یکسانی در قبال اصل استقلال ضمانت نامه بانکی اتخاذ نشده و در این خصوص رویه ای نا هماهنگ وجود دارد چرا که در مورد دستور موقت به منع پرداخت وجه که استثنایی بر اصل استقلال است در رویه قضایی و داوری بین المللی در صورتی که دلایل قوی دال بر وقوع تقلب باشد، پذیرفته شده اما در رویه قضایی ایران رویکردهای متفاوتی دیده میشود.

منابع

- ۱- اخلاقی؛ بهروز، بحثی پیرامون ضمانت نامه بانکی، مجله کانون وکلا، شماره ۱۴۸-۱۴۹- ص ۱۶۱، ۱۳۶۸
- ۲- بشیری؛ عباس و همکاران، حقوق کاربردی راهنمای مراجعین به دادگستری، چاپ اول، انتشارات جاودانه، جنگل، تهران، ۱۳۹۵
- ۳- تراشویون؛ سعید، گسترش کارکردهای ضمانتنامه های عندالمطالبه در تجارت و بانکداری، کنفرانس توسعه مدیریت پولی و بانکی، ۱۳۹۲
- ۴- تراشویون؛ سعید، مقررات متحدالشکل ضمانت نامه های بانکی، روزنامه دنیای اقتصاد - شماره ۳۱۶۸ تاریخ چاپ: ۱۹/۰۱/۱۳۹۳
- ۵- ذالی؛ محمد، عبدلی؛ غلامرضا، روابط طرفین و مطالبه ضمانت نامه در دستور العمل جدید شورای پول و اعتبار، مجله حقوق بانکی، شماره ۵-۶، ۱۳۹۳
- ۶- سایت مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی
- ۷- سلطانی؛ محمد، حقوق بانکی، چاپ اول، نشر میزان، تهران، ۱۳۹۰، ص ۲۷۰
- ۸- سلطانی؛ محمد، مطالبه وجه ضمانت نامه بانکی، دوره ۲، شماره ۵، ۱۳۹۲
- ۹- شهبازی نیا؛ مرتضی، بررسی مفاد مشترک ضمانت نامه های بانکی مورد استفاده در تجارت بین الملل، ۱۳۸۲
- ۱۰- صفایی، سید حسین، قوه قاهره یا فورس ماژور- ص ۱۲۹، ۱۳۶۴
- ۱۱- غمامی؛ مجید، بحثی در قواعد حاکم بر ضمانت نامه های بانکی، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، شماره ۴۴، تابستان ۱۳۷۸
- ۱۲- کاشانی، سید محمود، ضمانت نامه بانکی، ۱۳۷۴؛ شیروی، عبدالحسین، حقوق تجارت بین الملل، چاپ اول، انتشارات سمت تهران، ۱۳۸۹، ص ۲۷۸
- ۱۳- گروئی؛ فرشته، تحلیل رویکرد نظام حقوقی ایران نسبت به اعتبار اسنادی و ضمانت نامه بانکی، انتشارات مجد، ۱۳۹۸
- ۱۴- محبی؛ محسن، تقلب در معاملات موضوع اعتبارات اسنادی و ضمانت نامه های بین المللی، نشریه مرکز امور حقوقی بین المللی ریاست جمهوری، تهران، ۱۳۶۳، شماره دوم، ص ۷۴
- ۱۵- محبی؛ محسن، ضمانت نامه های بانکی، در رویه دیوان داوری دعاوی ایران - ایالات متحده، ۱۳۷۵
- ۱۶- مسعودی؛ علیرضا، تقلب در اعتبار اسنادی از منظر رویه قضایی، از تردید تا تصمیم - چالش جدید، حقوق ثالث، مجله حقوق بانکی، شماره ۸-۹، ۱۳۹۵، ص ۷۵
- ۱۷- مسعودی؛ علیرضا، حقوق بانکی، چاپ سوم، انتشارات پیشبرد، تهران، ۱۳۸۷
- ۱۸- مسعودی؛ علیرضا، ماهیت حقوقی ضمانت نامه های بانکی در ایران، ۱۳۸۲، مجله پژوهش های حقوقی، شماره ۴
- ۱۹- مقررات متحد الشکل ضمانت نامه های عندالمطالبه تجدیدنظر سال ۲۰۱۰، ترجمه فریده تذهیبی، انتشارات کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین المللی، چاپ اول، تهران، ۱۳۸۹، ص ۲۸.